

Een jaar versnellen

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

1. Identificatie van de voorbeeldpraktijk

Een jaar versnellen in Basisschool Sancta Maria.

1.1. Fase van het zorgcontinuüm

- Verhoogde zorg

2. Beschrijving van de voorbeeldpraktijk

2.1. Doelgroep

Wie behoort tot (uiteindelijke) doelgroep van de praktijk? (max. 100 woorden)

Tot de doelgroep behoren de kinderen die, ondanks de aangeboden differentiatie in de klas, nog uitdaging te kort komen. Versnellen is een stap die pas gezet wordt nadat eerst klasintern werd geprobeerd om aan de leerbehoeften te voldoen en wanneer blijkt dat het kind dan nog steeds nood heeft aan meer uitdaging. Bij ons is versnellen of instappen in de projectklas de tweede stap in het differentiatietraject. *Op dit moment kiezen we nog te snel voor projectklas, maar het is de bedoeling in de toekomst beide opties volwaardig tegen elkaar af te wegen.*

Zijn er intermediaire doelgroepen¹? Zo ja, welke? (max. 100 woorden)

De klasleerkrachten zijn hier een intermediaire doelgroep.

Eenzijds moeten ze kunnen inschatten welk kind baat zou kunnen hebben bij een versnelling.

Anderzijds moeten ze op een kind dat door een versnelling in hun klas terechtkomt op een adequate manier kunnen begeleiden.

Hoe wordt bepaald welke personen tot de doelgroep behoren? (max. 400 woorden)

Indicaties:

Dit is pas stap 2 in ons stappenplan (stap hiervoor= compacten en verrijken). In de klas is er dus al een hele weg afgelegd vooraleer een versnelling ter sprake komt.

¹ Het kan zijn dat de voorbeeldpraktijk zich primair richt op anderen dan de uiteindelijke doelgroep. Zo kan een school, bijvoorbeeld, via de vorming van leraren (= intermediaire doelgroep) grotere leerwinst willen creëren bij haar leerlingen (= uiteindelijke doelgroep).

De kinderen die in aanmerking komen voor een versnelling worden ofwel door de leraar opgemerkt (aangeboden differentiatie blijkt nog steeds onvoldoende), ofwel geven de ouders dit aan.

Er is geen IQ test vereist, tenzij er twijfel zou zijn.

Een duidelijke voorsprong over de hele lijn, of een zeer hoog leertempo, en dat in combinatie met een leerhonger die toch nog onvoldoende in de klas gestild kan worden, is de voornaamste reden om een versnelling voor te stellen.

Soms wordt ook de versnellingswenselijkheidslijst of de versnellingswijzer gebruikt om wat meer in kaart te brengen wat de beste optie is voor dit kind.

De ouders hebben het laatste woord of de versnelling al dan niet zal worden doorgevoerd.

Hoe toeleiden naar deze praktijk?

Bij een sprong in de kleuterschool wordt er meestal op voorhand niets speciaal gedaan. Soms vragen ouders om de kinderen in de loop van het jaar al deeltijds te laten meedraaien in de klas waarin ze nadien terecht zullen komen, en dat kan dan ook.

Bij een sprong binnen de lagere school wordt er soms een beperkte hoeveelheid leerstof van het 'gemiste' jaar al op voorhand gegeven in de meeste gevallen.

Bij een sprong van vijfde leerjaar naar secundair trachten we wel een vrij grote hoeveelheid leerstof van het zesde leerjaar te geven. Kinderen komen immers nadien in een andere school terecht (en in Leuven kan je maar half en half kiezen in welke school, de computer maakt de uiteindelijke beslissing) dus we hebben geen enkele garantie hoe daar omgegaan zal worden met een kind dat zo'n sprong maakt. Daarom zorgen we dat ze voldoende voorbereid zijn in dit geval.

Betrokkenheid doelgroep (max. 150 woorden)

Was de (uiteindelijke of intermediaire) doelgroep betrokken bij de (door)ontwikkeling van de voorbeeldpraktijk? Zo ja, op welke manier?

Nee (Ik ben zelf als mama / leraar verrijgingsklas hierbij betrokken geweest door een combinatietraject vijfde/zesde leerjaar uit te werken voor mijn eigen dochter, maar dat is alles.)

We willen wel een vorming plannen voor het hele team rond versnellen, omdat we voelen dat er nog te vaak naar projectklas wordt gegrepen als tweede stap, ook bij kinderen voor wie versnellen een betere optie zou zijn. Leerkrachten geven zelf aan om hier meer info over te willen.

2.2. Doel

Hoofddoel (max. 100 woorden)

- Leerhonger stillen: Het aanbod van een hoger leerjaar sluit beter aan bij wat zij nodig hebben
- Werken aan hun welbevinden: Dit zijn kinderen die meestal een zeer groot deel van de tijd apart werkten, omdat het reguliere aanbod voor hen niet volstond. Na de versnelling sluiten

ze terug meer aan bij de nieuwe klasgroep, kunnen ze terug meer samenwerken, meer meedoen met de groep, en is er vaak ook sociaal-emotioneel een betere klik met de groep.

Subdoelen (max. 350 woorden)

Er zijn geen subdoelen.

2.3. Aanpak

Algemene opzet van de voorbeeldpraktijk (max. 200 woorden)

Hoe is de opzet van de voorbeeldpraktijk en wat is de omvang (duur, aantal contacten – indien van toepassing)? Voeg hier eventueel een schema in.

Vorbereiding van de sprong:

Er is geen vast stramien in de kleuterschool. Soms draait het kind al regelmatig een keer mee in de hogere klas vooraleer het springt, soms ook niet.

In de lagere school wordt soms een klein basispakketje leerstof gegeven voor de sprong (tenzij bij het overslaan van het zesde leerjaar, dan is het een uitgebreid pakket).

Na de sprong:

De eerste periode na de sprong draait het kind gewoon mee in de klas. Eventuele uitbreiding zoals projectklas of werk op spoor 3 wordt tijdelijk stopgezet. Hoe lang dit duurt, hangt af van kind tot kind.

Zodra er terug nood is aan extra uitdaging, beginnen we terug bij stap 1 (binnenklasdifferentiatie) en nadien eventueel ook stap 2 (projectklas). Bij sommige kinderen is dit zeer snel het geval (bv. al na 1 of 2 weken). Andere kinderen hebben pas na maanden terug uitbreiding nodig.

Concrete inhoud van de voorbeeldpraktijk (max. 1200 woorden)

Welke concrete activiteiten worden uitgevoerd en – eventueel – in welke volgorde? Geef geen uitputtende beschrijving van activiteiten; het is voldoende als de lezer zich een beeld kan vormen van wat er gedaan wordt en hoe dit gedaan wordt. Verlies hierbij ook het aspect evaluatie niet uit het oog (hoe wordt geëvalueerd of individuele leerlingen doelstellingen al dan niet hebben bereikt?).

Kleuterklas overslaan: er gebeurt niets speciaals.

Klas in de lagere school overslaan: Wanneer blijkt dat kinderen al een grote leerhonger hebben voor een bepaald vak en in staat zijn vlot zelfstandig te werken, mogen ze versneld door de leerstof van dat vak gaan, zowel door die van het jaar waar ze nu in zitten als die van het jaar dat ze zullen overslaan.

Tweede leerjaar overslaan: het principe van de maal- en deeltafels wordt al aangebracht. Inoefenen kunnen ze nadien in het derde leerjaar, maar het is wel handig als ze er al iets van weten.

Vijfde leerjaar overslaan: In dit geval leren we de kinderen al een basispakket Frans aan in het vierde leerjaar, om zo vlotter aan te sluiten bij het zesde leerjaar.

Zesde leerjaar:

-Er wordt gekeken welke leerstof van L5 al beheerst is en dus geschrapt kan worden, om zo ruimte te maken voor de leerstof van L6. Het kind verwerkt de leerstof van L6 zelfstandig. Een vrijwilliger komt een lesuur per week om extra uitleg te geven en vragen op te lossen.

-Frans L6 wordt niet met werkboek L6 aangebracht, vermits dat verder bouwt op de kennis van het vijfde, en nu gaat het over kinderen met nog geen enkele kennis van Frans die de leerstof van het zesde min of meer zelfstandig moeten kunnen verwerken. We gebruiken de eerste twee maanden de woordenschatlijst van het Katholiek Onderwijs (lijst van alle woordenschat die een kind aan het einde van de lagere school zou moeten kennen) om al zoveel mogelijk woordenschat aan te brengen. Na de herfstvakantie starten we met 'Plein Feu', een methode Frans voor eerste jaar secundair B-stroom. Deze methode begint bijna terug van nul en is heel geschikt om zelfstandig in te werken. De grote lijnen van Frans L5 en L6 komen hierin aan bod op een eenvoudige en overzichtelijke manier.

Een vrijwilliger komt een extra lesuur per week ondersteuning bieden bij de uitspraak.

Evaluatie:

Bij kinderen die terechtkomen in een ander leerjaar van onze school, gebeurt de evaluatie net zoals bij de andere klasgenootjes in het nieuwe jaar. Als er leerstof op voorhand wordt aangeboden, wordt dit niet getoetst. Het is immers ook niet de bedoeling dat ze deze al volledig onder de knie hebben, er komt nog voldoende gelegenheid tot inoefenen tijdens de eerste maanden in de nieuwe klas.

Bij kinderen die L6 gaan overslaan, worden er geen wekelijkse toetsen afgenomen van de leerstof L6. Het gemaakte werk wordt verbeterd en geeft wel een indicatie van hoever ze staan. LVS-testen van leerstof L6 worden wel afgenomen maar niet op de standaard momenten, maar wel op het moment waarop we vermoeden dat ze de leerstof tot daar onder de knie hebben. Frans wordt door de leraar coach CSF op school opgevolgd.

3. Uitvoering

Materialen (max. 200 woorden)

Welke concrete materialen zijn beschikbaar voor de uitvoering, werving en evaluatie van de voorbeeldpraktijk?

Voor de selectie van de kinderen:

- versnellingswenselijkheidlijst
- versnellingswijzer

Voor kinderen die zesde leerjaar gaan overslaan:

- Franse methode 'Plein Feu'

Opleiding en competenties van de uitvoerders (max. 200 woorden)

Wie zijn de uitvoerders van de voorbeeldpraktijk en welke opleiding en competenties hebben zij nodig?

De klasleraren selecteren samen met de zorgcoördinatoren de kinderen die in aanmerking zouden kunnen komen. Bij twijfel wordt ook de leraar van de verrijkingsklas erbij gevraagd.

Deze personen hebben dus voldoende ervaring en kennis nodig om de juiste kinderen eruit te pikken, en de juiste info over versnellen te geven aan ouders, en de juiste verwachtingen te hebben over de versnelde kinderen die in hun klas terecht komen.

Randvoorwaarden (max. 200 woorden)

Wat zijn volgens u de organisatorische en contextuele randvoorwaarden voor een goede uitvoering van de voorbeeldpraktijk?

-Versnellen is een tweede stap, het lijkt me zinvol om te zorgen dat stap 1 (binnenklasdifferentiatie) eerst voldoende is uitgebouwd vooraleer er (te) vaak aan versnellen wordt gedacht. Bovendien zal ook na de sprong de binnenklasdifferentiatie binnen de kortste keren weer broodnodig zijn.

-Voldoende achtergrondinformatie en kennis rond versnellen is ook een noodzaak om de juiste kinderen te kunnen selecteren, en de juiste beslissing per kind te nemen.

Kosten (max. 200 woorden)

Wat zijn de kosten van de voorbeeldpraktijk? Benoem daarbij de personele (in aantallen uren) en de materiële kosten.

Er zijn geen extra kosten aan verbonden (tenzij opleidingskosten in het begin).

4. Onderbouwing

Verantwoording (max. 1000 woorden)

Maak aannemelijk dat met deze aanpak ook daadwerkelijk de doelen bij deze doelgroep bereikt kunnen worden. Waarom zou de aanpak werken? Wat is de onderliggende theorie? Verwijs daarbij zoveel mogelijk naar met onderzoek ondersteunde theorieën en modellen.

We hadden twee doelen: leerhonger (Lavrijsen et al., 2021) stillen en het welbevinden (Verschuieren et al., 2021) verhogen. Voor beide doelen kan versnellen een goede optie te zijn.

CSF kinderen kunnen soms een hele tijd goed geholpen worden met binnenklasdifferentiatie (Barbier et al., 2021; Lavrijsen et al., 2021; Verachtert, 2021). Maar voor kinderen met een hoog leertempo wordt het verschil met de rest van de klas op een gegeven moment zo groot dat we hen bijna continu alleen moeten laten werken als we ze een adequaat aanbod willen geven. Op dat moment is een versnelling voor velen van hen een goede optie.

We hebben eigenlijk bijna uitsluitend positieve ervaringen met versnelde kinderen. Op inhoudelijk vlak loopt dit vlot. Op sociaal en op emotioneel vlak zijn de effecten die wij zien nog veel groter:

kinderen lijken terug gelukkiger, vinden vlot aansluiting bij hun nieuwe klasgenoten, genieten terug van het veel meer meedoen met de klasgroep,...

Vaak hoor argumenten zoals 'versnellen is sociaal en emotioneel gezien geen goede optie'. Wetenschappelijk onderzoek toont echter aan dat versnellen op academisch vlak een zeer effectieve interventie kan zijn (Smeets, 2021; Steenbergen-Hu & Moon, 2010). Ook op sociaal en emotioneel vlak zien we op lange termijn geen negatieve effecten (Bernstein et al., 2021). Uiteraard brengen we altijd het volledige plaatje in beeld voor we een leerling versnellen.

Samenvatting werkzame elementen (max. 250 woorden)

Wat zijn volgens u de werkzame elementen van deze voorbeeldpraktijk waardoor de gestelde doelen bij de doelgroep gerealiseerd worden? Geef een puntsgewijs overzicht van de belangrijkste werkzame elementen. Denk daarbij zowel aan inhoudelijke en praktische elementen.

Het allerbelangrijkste is voldoende achtergrondkennis bij leraren (Bakx et al., 2021), zowel over cognitieve begaafdheid in het algemeen, als over versnellen:

- om de juiste kinderen te selecteren die baat zouden hebben bij een versnelling
- om realistische verwachtingen te stellen wanneer je een versneld kind in je klas krijgt (het zou kunnen dat het kind tijdelijk een achterstand heeft, en dat wil niet zeggen dat een versnelling geen goed idee was / het effect van een versnelling is vroeg of laat weer uitgewerkt en dan moet de leraar opnieuw uitbreiding beginnen aanbieden/...)
- om correct te handelen wanneer een kind uit jouw klas gaat versnellen (het is niet nodig om alle leerstof van het gemiste jaar al aan te bieden voor de sprong).
- om ouders correct te informeren over waarom een versnelling een goed idee zou zijn en eventuele verkeerde argumenten te kunnen weerleggen

Uitkomstenmonitoring (max. 200 woorden)

Hoe wordt in jullie school nagegaan of de voorbeeldpraktijk zijn doelen bereikt (bv. meten van verandering (voor- en nameting), tevredenheid cliënten, ervaren effect, realisatie van doelen).

De tevredenheid van de kinderen, en hun ouders en leraren is duidelijk, en geeft indirect aan dat we op vlak van welbevinden zeker doelen bereiken:

- Uit gesprekken met ouders en kinderen merken we op dat het welbevinden van de kinderen vaak sterk toeneemt zodra ze zich wat thuis voelen in hun nieuwe klas.
- In al die jaren is er maar één keer een kind geweest waarbij een versnelling achteraf bekeken toch niet de beste oplossing was. Bij alle andere kinderen was de balans achteraf zeer positief.
- Zelfs bij kinderen die versnellen van een 'leuke' naar een 'moeilijke' klasgroep, blijkt de balans nog steeds positief te zijn.
- Soms vragen ouders om een versnelling op een moment waarop wij als school nog eerder zouden opteren voor uitgebreidere binnenklasdifferentiatie. Als na een gesprek blijkt dat de ouders bij hun

standpunt blijven en we achten de versnelling haalbaar, dan laten we ze doorgaan. Vaak blijken dit kinderen die net door de vroege versnelling jarenlang kunnen meedraaien met het standaard aanbod en een minimum aan differentiatie. Dus ook in deze gevallen blijkt het op lange termijn een goede oplossing, ook al zouden we hier zelf nog langer mee hebben gewacht.

Wetenschappelijke referenties

- Bakx, A., van Gerven, E., & Weterings-Helmons, A. (2021). Pakkende professionalisering. In *Hoe Dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen*. (pp. 159–176). Pica.
- Barbier, K., Struyf, E., & Donche, V. (2021). Wat werkt binnen en buiten de klas? Cognitief begaafde leerlingen ondersteunen op het vlak van motivatie, leren en presteren. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Het ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 93–108). Acco learn
- Bernstein, B. O., Lubinski, D., & Benbow, C. P. (2021). Academic acceleration in gifted youth and fruitless concerns regarding psychological well-being: A 35-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 113(4), 830-845. <https://doi.org/10.1037/edu0000500>
- Lavrijsen, J., Preckel, F., Verachtert, P., Vansteenkiste, M., & Verschueren, K. (2021). Are motivational benefits of adequately challenging schoolwork related to students' need for cognition, cognitive ability, or both? *Personality and individual differences*, 171.
- Smeets, S. (2021). Groeperen en versnellen als interventie voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van Cognitief Talent. Handboek voor Onderwijsprofessionals*. (pp. 131-145). Acco Learn
- Steenbergen-Hu, S., & Moon, S. M. (2010). The Effects of Acceleration on High-Ability Learners: A Meta-Analysis. *Gifted Child Quarterly*, 55(1), 39-53. <https://doi.org/10.1177/0016986210383155>
- Verachtert, P. (2021). Compacten en verrijken voor cognitief begaafde leerlingen. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals* (pp. 109–128). Acco learn
- Verschueren, K., Lavrijsen, J., Sypré, S., Struyf, E., Vansteenkiste, M., Soenens, B., & Donche, V. (2021). Cognitieve begaafdheid en talentontwikkeling: een hedendaagse visie. In K. Verschueren, S. Sypré, E. Struyf, J. Lavrijsen, & M. Vansteenkiste (Eds.), *Ontwikkelen van cognitief Talent. Handboek voor onderwijsprofessionals*. (pp. 13-32). Acco learn.